

Barcelona, per a amants de la ciència

(ciència 27



El llum de laser que ha connectat l'edifici de l'Ajuntament de Barcelona i el Mercat del Born (Fotografia: Antoni Claret)

Durant aquest mes de maig es parlarà molt de les ciutats, de les viles i els pobles de Catalunya. Les forces polítiques que durant els darrers quatre anys han gestionat els nostres municipis presentaran el balanç de la seva tasca al capdavant dels ajuntaments i el ciutadà exercirà —feliçment un cop més— el dret democràtic d'eleger els seus representants.

En aquesta conjuntura en la qual el fet urbà concentra l'atenció dels ciutadans i en la qual els mitjans de comunicació rivalitzen en l'anàlisi i la interpretació dels problemes de ciutats i viles, hem pensat que potser era el moment oportú de dur a terme una vella idea que podia ser grata a molts dels nostres lectors i oferir una visió de la mà de la ciència del que és la principal concentració urbana de Catalunya, el pla de Barcelona amb la ciutat com a protagonista. Una Barcelona, doncs, per a amants de la ciència.

La idea és ben senzilla i bé podria constituir l'esborrany d'un guió per a un futur llibre-guia, ben original, de la ciutat de Barcelona: Agafem, per exemple, amb les dades que ens forneix la geologia, el pla on s'assenta la ciutat de Barcelona i les viles dels voltants i tindrem a l'abast un imaginari itinerari de la natura per quasi tots **els temps geològics**. Evidentment, el creixement urbà ha anat a poc a poc tapant el substrat geològic, però tot i així encara avui tenim la possibilitat d'observar i de

conèixer la geologia de la ciutat. La geòloga Alicia Masrera, conservadora del Museu Martorell, ens ho explica en el seu article titulat "*Història geològica de Barcelona: allò que ben segur es va esdevenir*". Després de llegir aquest article seran més ciutadans els que sabran que no fa pas tant de temps, geològicament parlant, que Montjuïc era una illa o que als voltants de l'actual Parc Güell pasturaven els elefants...

Un dels darrers capítols de l'evolució geològica de Barcelona i del seu espai geogràfic va ser el de la circulació de les aigües del pla de Barcelona en el passat. El gran geògraf català Pau Vila va publicar fa anys un interessant article, poc conegut, sobre aquesta qüestió, que hem cregut oportú incloure en aquest dossier. De la geologia i la geografia passem a les ciències de la vida i noves possibilitats d'itineraris de la natura se'ns presenten als nostres ulls. Així, per exemple, l'article del botànic Albert Marjanedes explica la història local de l'evolució del paisatge i dels espais verds del pla de Barcelona. L'entorn natural que van trobar els primers habitants del pla, el fet agrícola i, finalment, el fet urbà amb la seva consegüent introducció per l'home de les espècies vegetals que avui podem contemplar en parcs, jardins, places i carrers. No podíem cloure aquesta visió de Barcelona, de la mà de la ciència, sense referir-nos a les col·leccions zoològiques d'animals vivents que els ciutadans de totes les viles acostumen a crear potser com un enyoradís miratge del paradís perdut al qual, tanmateix, pocs ciutadans voldrien retornar. La ciutat de Barcelona gaudeix des del 1892 d'un autèntic Jardí o Parc Zoològic, sobre el qual ens parla el seu actual director, Antoni Jonch i Cuspinera.

Evidentment, aquesta aproximació a una visió científica del pla de Barcelona no s'esgota, ni de lluny, amb els temes tractats. Hi ha l'altra vessant, fonamentalíssima, de la ciència com a fet cultural i urbà: els museus científics, les biblioteques i arxius, els centres de producció i de difusió de les ciències d'una gran ciutat, les associacions científiques... De tot això, n'oferim un breu resum. Tanmateix, l'important per a nosaltres era intentar oferir una visió científica una mica insòlita del cap i casal de Catalunya. No podem, per acabar, deixar d'agrair públicament a l'Ajuntament que han presidit els alcaldes Narcís Serra i Pasqual Maragall, i al seu cap dels serveis de cultura, Rafael Pradas, l'ajut i la col·laboració que ens han facilitat per a la realització d'aquest número de (ciència).